

Posudek diplomové práce

Název práce: Kultura profese sociálních pracovníků sociálně-právní ochrany dětí se zaměřením na odebrání dětí z péče rodičů

Autor práce: Bc. Šárka Nováková

Obor: Řízení a supervize (mg.) FHS UK

Vedoucí práce: PhDr. Olga Šmídová, PhD.

Rok obhajoby: 2014

Téma diplomové práce představuje kultura profese jakožto důležitá a integrální součást organizační kultury sociálních pracovníků v oblasti sociálně-právní ochrany dětí (SPOD).

Autorka v první části, v Úvodu do problematiky, vymezuje základní pojmy a právní rámec zejména z oblasti sociální práce.

Inspiruje se pojetím sociální práce jako sociální konstrukce, kterým je pole a kultura profese normativně vymezena "shora" a z hlediska teorie sociální práce, která se pak promítá do vzdělávání a profesní socializace, a tím i do kultury profese sociálních pracovníků OSPOD. Tento výkladový rámec podle autorky vymezuje, resp. podmiňuje, do značné míry každodenní činnost, myšlení a jednání sociálních pracovníků v praxi. Autorka pak zastřešuje toto obecné konceptuální vymezení právě pojmy organizační kultury a kultury profese.

Otázku po povaze kultury profese pracovníků SPOD zodpovídá diplomantka především (ale nejen) v kontextu řešení případů a reflexe vlastních postupů a přístupů k situaci ohrožení dítěte a při řešení naléhavé situace odebráním dítěte z biologické rodiny, což jsou situace, jež představují pro sociální pracovníce a pracovníky dilematickou či problematickou situaci.

Bc. Šárka Nováková zodpovídá výzkumnou otázku formou názorného konkrétního příkladu případu ohrožení dítěte, jeho odebrání z rodiny, umístění do péče náhradní a prostřednictvím popisu forem práce s biologickou rodinou. Na pozadí obecných hodnot sociálních pracovníků pak prostřednictvím kazuistiky prezentuje specifické rysy lokální organizační kultury nejmenované organizace OSPOD, kdy pracovníce spojují výklad obecných norem se svou dosavadní zkušeností, vyhodnocují situaci, vyjednávají řešení a praktikují společně toto vědění v praxi.

Na práci si cením dobré konceptualizace a rozvržení, kdy autorka do centra postavila koncept profesní kultury v Scheinově vymezení. Navazuje i autory tuzemské, zejména Musila, Matouška, Navrátila a Navrátilovou. Přístupy a pojmy, které užívá a vymezuje, jsou relevantní a vhodné k uchopení problému, ačkoliv zdaleka nevyčerpávají tak složitý fenomén. Pečlivou rozvahu, jak problém uchopit, odráží i dobře vybraná literatura, jak patrně ze seznamu literatury na konci diplomové práce.

Také metodologie je vhodně zvolená: autorka volila extremizační strategii a zaměřila se primárně na konkrétní hodnotový konflikt či morální dilema jako důležitou součást kultury této profese a na řešení dilematu v praxi právě na konkrétním případě řešení odebrání dětí z rodiny.

Právě odebrání dětí je součástí stereotypního obrazu a postoje veřejnosti k pracovnícům SPOD jako "Zubatým", o to více je volit mezi hodnotami v zájmu ochrany dítěte před ohrožením pro sociální pracovníky obtížné, problematičké a představuje svého druhu mezní situaci.

Cením si toho, že přes velký počet již uskutečněných rozhovorů s kolegyněmi SPOD upravila původní výzkumný záměr a metodu „za cesty“, přestože to znamenalo velkou část dat odložit ad acta a přidělat si práci navíc.

Výzkumnou otázku si diplomantka strategicky zúžila a metodiku upravila na studium dokumentů a dále doplnila ex post rozhovory o dokumentovaném případě odebrání dvou dětí drogově závislým rodičům. Prezentace případu a jeho řešení formou case study, má spíše formu kazuistiky. Případ-příklad bohužel není popsán zcela komplexně (holisticky) a do hloubky, jak je u case study zvykem, což je škoda, ovšem strohý ráz dokumentace to neumožnil a interview a polní poznámky to kompenzovaly jen do jisté míry, (i) protože byly pořizeny až po uzavření případu.

Popis případu je ovšem přínosný svou názorností a možností představit vývoj dilematu a jeho řešení v souvislosti s vývojem situace v rodině, v exozituře OSPOD, u soudu a dalších kontextech. Interview se sociální pracovníci, která měla případ ve své agendě, ovšem zachycuje názorně ono dilema, jak situaci dětí řešit a jaký vztah s klienty ustavit/udržet. Ilustruje zkrátka střet klíčových hodnot a principů a způsoby jeho řešení pracovníci. Kazuistika tak slouží spíše jako příklad či ilustrace jistých aspektů obecnějšího jevu organizační kultury a kultury profese SPOD a to napětí mezi mocí kontrolou a pomocí/podporou a dalšími aspekty institučního nastavení. Autorka by se mohla zamyslet u obhajoby i nad dalšími rysy, které k těmto dilematům a praktikám jejich zvládnutí a jejich racionalizace přispívají.

Nálezy oscilují na pomezí konstruktivismu a klasického, resp. normativního pojetí organizační kultury, kdy mnohé základní pojmy a koncepty diplomantka spíše přejímá, než generuje z dat (např. zájem dítěte, integrita rodiny...). To autorka bohužel nereflektuje a neřeší, což je z hlediska kvalitativního přístupu ke studiu organizační kultury a vzhledem k přihlášení se ke konstruktivistickému pojetí poněkud matoucí, ne-li problematičké.

Celkově hodnotím práci jako zdařilou po stránce obsahového členění, formální a stylistické úpravy. Pouze některé překlepy tento dojem ruší (např. s 28). Odkazový aparát je správný,

pouze na straně 26. je v závorce okázáno na vlastní překlad sentence, ale není uvedena v uvozovkách. Jedná se tedy o parafrázi, nebo o doslovnou citaci autora?

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako velmi dobrou.

NÁMĚT DO DISKUSE:

Autorka by se mohla zamyslet u obhajoby i nad dalšími rysy, které k uvedeným dilematům, k praktikám jejich zvládnání a jejich racionalizace přispívají.

OTÁZKA:

Existují pro SP SPOD nějaké dilematictější typické situace a agendy, než je odebírání dětí?